

Viittomakieltä omaksuvien lasten ja heidän perheiden parissa työskentelevien ammattilaisten verkoston 15.9.2023 toteutetussa tapaamisessa käydyin keskustelun perusteella laadittu viittomakieltä omaksuvan lapsen monialaisen yhteistyön toimenpidesuunnitelma.

“Mitä on tavoitteellinen, suunnitelmallinen ja systemaattinen monialainen yhteistyö viittomakieltä omaksuvien lasten kohdalla?”

VIKKE - HANKE 2023

Monialaisen yhteistyön käynnistäminen

Viittomakieltä omaksuvan lapsen kohdalla monialainen yhteistyö käynnistyy huoltajien suostumuksella mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yhteistyö voidaan käynnistää milloin tahansa lapsen tai perheen parissa toimivan ammattilaisen tai huoltajan aloitteesta. Monialaisen yhteistyön käynnistämistä ja toteutuksesta viittomakieltä omaksuvan lapsen kohdalla korostuvat eri alojen ammattilaisten asiantuntemuksen vaihto ja yhdistäminen lapsen kehityksen eri vaiheissa. Näin aloite monialaisen yhteistyön käynnistämiseksi voidaan toteuttaa eri tahoilta, eikä sen käynnistäminen edellytä tiettyä tarvetta tai huolta lapsen tai perheen tilanteesta. Yhteistyön käynnistämisen ja toteutuksen merkitys kuitenkin korostuu, mikäli lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista herää huoli, tai kun lapsen kasvatusta, opetusta tai tukea suunnitellaan ja järjestetään kehityksen eri vaiheissa.

Vastuu monialaisen yhteistyön käynnistämisestä ja toteutuksesta riippuu lapsen kehityksen ja kasvun vaiheesta sekä lapsen ja perheen yksilöllisistä tarpeista. Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Näin monialaiseen yhteistyöhön kutsutaan ammattilaisia eri tahoilta ja aloilta tarpeen mukaan. Monialaisessa asiantuntijatiimissä on kuitenkin vähintään oltava asiantuntija 1) terveydenhuollon, 2) kielen kehityksen ja oppimisen (sisältäen niin viitotut kuin puhututkin kielet) sekä 3) kasvatuksen ja opetuksen aloilta.

Monialaisen yhteistyön sisältö ja tavoitteet

Monialaisen yhteistyön käynnistyessä luodaan yhteistyölle selkeät tavoitteet ja suunnitelmat yhdessä yhteistyöhön osallistuvien asiantuntijoiden kanssa. Yhteistyön tavoitteisiin ja suunnitelmiin palataan säännöllisesti (n. kerran vuodessa) ja niitä muutetaan ja mukautetaan tarpeen mukaan. Suunnitelmassa sovitaan yhteisesti muun muassa eri asiantuntijoiden rooleista ja vastuista, miten yhteistyötä toteutetaan, koordinoidaan sekä miten lapsen kasvua ja kehitystä säännöllisesti arvioidaan ja seurataan. Monialainen yhteistyötiimi perustetaan ja sen tapaamiset sovitaan. Luontevia tapaamisajankohtia ovat esimerkiksi VASU, HOJKS ja kuntoutussuunnitelman laatimisen palaverit. Keskeistä on, että monialainen tiimi kokoontuu säännöllisesti, eikä vain ongelmatilanteissa. Tiimi toimii myös ennakkoivasti lapsen ja perheen mahdollisiin tuleviin tarpeisiin ennalta reagoiden. Tiimin tehtävänä on myös varmistaa tiedon siirtyminen asiantuntijoiden sekä eri tahojen välillä.

Monialaisen yhteistyön keskeisenä tavoitteena on lapsen ja koko perheen tukeminen.

Lasta ja perhettä koskevat päätökset tehdään aina huoltajien kanssa yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä. Monialaisen yhteistyötiimin tapaamisten sisällöt, suunnitelmat, päätökset ja suositukset dokumentoidaan yhdessä kaikkien tahojen kanssa. Keskeistä monialaisessa yhteistyössä on arvostava kohtaaminen, keskustelu, kuunteleminen ja jokaisen asiantuntemuksen arvostaminen tasavertaisesti.

Monialaisen yhteistyön toteutukseen tuotetaan tukimateriaali esim. check-list, joka ohjaa ja tukee monialaisen yhteistyön toteutusta. Materiaalissa tuetaan monialaisen tiimin toimintaa siten, että tiimi huomioi ja huolehtii kaikista lapsen kehitykseen ja kasvuun vaikuttavista osa-alueista. Näitä osa-alueita ovat esimerkiksi kielen kehityksen ja oppimisen turvaaminen viittomakielen ja puhutun kielen osalta, kuulon kuntoutus, ohjaus- ja tulkitsemispalvelut, sekä viittomakieltä tarvitsevien erilaisten kohderyhmien (kuten kuulovammat, kielellinen erityisvaikeus, kurkunpään rakenne, epilepsia) tarpeiden huomioiminen ja lapsen kehityksen ja kasvun säännöllinen arviointi sekä seuranta.

Monialaista yhteistyötä ohjaavat periaatteet

Keskeisenä monialaisen yhteistyön periaatteena on lapsen ja perheen sujuvan kielen ja kommunikaation sekä lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen, kasvun ja oppimisen turvaaminen. Yhteistyötiimin toiminta rakentuu käytännönläheisyyden sekä ratkaisu- ja tavoitekeskeisyyden ympärille. Ratkaisukeskeisessä lähestymistavassa ongelmatilanteiden sijaan kiinnitetään huomiota toimiviin käytäntöihin, mahdollisuuksiin, saavutuksiin, edistykseen ja kehitettäviin toimenpiteisiin. Perheille ja eri alojen asiantuntijoille tarjotaan systemaattista ja täydentävää koulutusta, laadukasta valmennusta ja opetusta sekä monipuolista vertaistukitoimintaa. Perheille painotetaan kielen ja kommunikaation merkitystä lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja tähän tarjotaan perheille monipuolista, tavoitteellista ja laadukasta opetusta sekä tukea varhaisvaiheista lähtien. Lapsen mahdollisuus kieleen, kommunikaatioon ja hyvään kasvuun ja oppimiseen on koko monialaisen yhteistyötiimin vastuulla. Näin lapsen ja perheen tarvitseman tuen erilaiset muodot sekä ratkaisut suunnitellaan ja projisoidaan monialaisen yhteistyötiimin toimesta. Monialainen yhteistyön hyvät käytänteet, yhteistyön sisällöt, ratkaisut ja toteutukset pyritään vähitellen saattamaan valtakunnallisiksi käytänteiksi.